

2 Goede machten – in Isala

Toen ik vorige week zaterdag het dagblad Trouw open-sloeg, keek ik in de spiegel van ons eigen leven. Jan Greven verloor zijn 38-jarige dochter door een plotselinge hartstilstand en kon niet anders dan een boek over haar schrijven. Trouw berichtte daarover; ook over het verdriet dat nooit overgaat, onder de oppervlakte woekert en op verwachte, maar vooral onverwachte momenten een uitweg zoekt. Ook in ons leven is – toen Martijn vorig jaar overleed – die knik gekomen, waarover mijn lieve (schoon)zus Bep ons schreef, puttend uit haar ervaringen als verpleegkundige op de afdeling Longgeneeskunde van Isala in Zwolle: “De dood maakt een knik in het leven van mensen. Er is een tijd ervoor en er is een tijd erna. Nooit wordt dat meer anders, lees ik en weet ik. Regelmatig zie ik patiënten die afscheid van het leven moeten nemen, met hun geliefden om hen heen. Die momenten zijn heel vaak intens verdrietig, maar ook vaak sterk. En altijd denk ik: dit is het begin van een leven zonder... nooit meer zoals voor de dood van de gestorvene.”

Ook de knik in ons leven is een knik voor altijd, maar daar-

bij weten wij ons wel omringd door goede machten.*

Binnenkort zullen verpleegkundigen, artsen en veel an-

dere zorgverleners zich voegen in die kring van goede machten. Ik ervaar nu al hoe zij toegewijd hun vakmanschap inzetten om mijn hart te helen. Zoals de hartchirurg – een mensendokter – die in een mooi en intensief gesprek ons voorbereidde op wat staat te gebeuren. Wij werden

deelgenoot van zijn toewijding en vakmanschap. Aan het eind van het gesprek moest hij mijn risicoprofiel berekenen. Hij tikte een aantal gegevens in zijn smartphone. “Ja, COPD moet ik ook invullen.” Na nog enkele vingertikjes klonk het: “Het risico dat u tijdens de operatie overlijdt is 0,91%.” Geruststellend voegde hij er aan toe: “Dat is overigens hetzelfde risico dat u ook liep tijdens de katheterisatie”. Dat had ik dan toch maar mooi overleefd, bedoelde hij vermoedelijk te zeggen en mijn aanwezigheid bevestigde zijn gelijk. Bovendien, denk ik nu, die 60 baantjes van 25 meter die ik momenteel elke werkdag zwem, komen in de risicoformule niet voor. Zou het daarmee 0,90% zijn geworden?

In 2002 publiceerde Martijn een artikel met de titel “De dood is toch de schrik der natuur”, waaruit fragmenten zullen worden opgenomen in het boek dat ik over Martijn maak en wellicht in 2015, in elk geval ooit, zal verschijnen. Ik citeer en paraphraseer hem hier: “Zoals de Verlichting van alles kon genezen, behalve van de Dood, zo kon de Natuur van alles verzachten, behalve de Dood. Zoals Gerard Reve ooit een doodskist in zijn werkkamer zette, in de hoop de dood zo zijn macht te ontnemen, zo zullen ook mogelijk geruststellende risicoberekeningen de dood zijn macht niet kunnen ontnemen, die deze onmiskenbaar had, heeft en voor altijd wel zal hebben.”

Ik vertrouw mij, weet hebbend van de risico's in een ziekenhuis**, toe aan de toewijding en het vakmanschap van al die mensen in het ziekenhuis Isala, die voor mij klaar zullen staan: ook daar en dan weet ik me omgeven door goede machten.

-----
* Dietrich Bonhoeffer: ‘Von guten Mächten treu und still umben...’ (1944)

** Ik schreef daarover in 2005 het boek “Vacante verantwoordelijkheid in het ziekenhuis”

